

"YASHIL IQTISODIYOT
VA TARAQQIYOT"

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI:
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

23-24
OKTYABR

23-24
OCTOBER
2025

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI

IV GLOBAL VA
UZBEKISTON –
2030 STRATEGIYASI
DUNYO
IQTISODIYOT
TRENDLARI
2025

FORUM

GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI:
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS: "UZBEKISTAN-2030" STRATEGY

ГЛОБАЛЬНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ:
СТРАТЕГИЯ «УЗБЕКИСТАН –2030»

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

2025

ELEKTRON ILMIY JURNAL

MAXSUS SON

- MACROECONOMIC STABILITY
- LABOR MARKET IN THE GREEN ECONOMY
- GLOBAL ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
- GREEN INVESTMENT AND FINANCING
- GREEN TECHNOLOGIES
- ECO-TOURISM
- GREEN INNOVATIONS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

TASHKENT
STATE
UNIVERSITY OF
ECONOMICS

2nd CONFERENCE
BANKING /
FINANCIAL
DIRECTION
THE PRIVATE

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI

2030

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

(MAXSUS SON)

TOSHKENT–2025

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

ISBN: 978-9910-8110-8-1

UO'K: 004.89(575.1)(062)

KBK: 32.813(5O')ya1

T 97

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INNOVATSION SIYOSATNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI – OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYASI, RAQAMLI MODERNIZATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI.....	13
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
O'ZBEKISTON YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHI: ZARURAT, MAQSADI VA AYRIM MUAMMOLARI, YECHIMLAR	16
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
FAN, TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISHDAGI SO'NGGI TENDENSIYALAR VA INNOVATSIYALAR	25
To'ychiyev Olimjon Alijonovich	
QURILISH TASHKILOTLARIDA KREDITGA LAYOQATLILIKNI BAHOLASHNI RAQAMLASHTIRISH	30
Mavlanov Normo'min Normamatovich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA DAVLAT XARIDLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA ELEKTRON SAVDOLARNING AHAMIYATI.....	37
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
O'ZBEKISTONNI MINTAQAVIY TA'LIM VA ILM-FAN HABIGA AYLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	41
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
HUDUDIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARIGA INNOVATSION KOMPONENTLARNI INTEGRATSIYA QILISH USULLARI	46
Muminov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
OROL DENGIZI MEROSI: EKOLOGIK FOJIANI BARQAROR EKOTURIZM IMKONIYATLARIGA AYLANTIRISH	52
Zufarova Nozima	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	60
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
O'ZBEKISTONDA ISHCHI KUCHI BOZORINING TAKRORIY AMAL QILISHINING NAZARIY JIHATLARI	66
Mamaraximov B.E.	
BANK-MOLIYA TIZIMIDA QIMMATLI QOG'OZLAR VA MOLIYAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH ORQALI GAROV DIVERSIFIKATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	70
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TO'QIMACHILIK SANOATIDA MARKETINGNING INNOVATSION KONSEPSIYALARI.....	76
Jumayev Olimjon Sadulloyevich, Axmedova Shoxsanam Sindbod qizi	
SAVDO KORXONALARIDA EKOLOGIK MAHSULOTLARNI TARG'IB QILISH VA SOTISHNI RAG'BATLANTIRISH USULLARI	84
Jalalova Dildora Jamolovna	
DIRECTIONS OF FORMING AND PROVIDING A COMPETITIVE EXPORT-ORIENTED ECONOMY IN UZBEKISTAN	87
Asatullaev Khurshid Sunatullaevich, Nasirkhodjaeva Dilafruz Sabitkhanovna, Abdullayeva Madina Kamilovna	
FROM SCIENCE TO BUSINESS: HOW UNIVERSITIES STIMULATE INNOVATION	94
Prof. A. Bobozhonov, Prof. A.M. Shatre, Assoc. Prof. V. Kirilova Vladimirova, prof. R.Kh. Karlibaeva	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TECHNOLOGIES IN UZBEKISTAN BASED ON ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE	100
Otamuratov Sarvar	
SPECIFIC FEATURES OF MIGRATION FROM UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ORGANIZATIONAL IMPROVEMENT	105
Sabirova Lola Shavkatovna, Shaislamova Nargiza Kabilovna	

KORXONA BARQAROR AXBOROT TIZIMINI YARATISH QIYINCHILIKLARI.....	112
Abidov Abdujabbar Abduxamidovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIGA FOIZ RISKINING TA'SIRI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	119
Isakov.J.Ya	
CREATION OF A MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT AND INTRODUCTION OF A MODEL OF COMPLETE TRANSITION TO THE NETZERO ENERGY SYSTEM IN UZBEKISTAN	127
Makhmudova Guljakhon N., Gulomova Nigora Farxadovna	
УСИЛЕНИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА НА СТОИМОСТНУЮ ОЦЕНКУ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВА.....	133
Алишер Расулев, Сергей Воронин	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ В РАЗВИТИИ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ПЕРСПЕКТИВА И ПРИКЛАДНЫЕ РЕШЕНИЯ ДЛЯ ИХ ПЕРЕХОДА К МСФО.....	143
Эргашева Шахло Тургуновна	
DEVELOPMENT PROSPECTS OF AGRICULTURAL ECONOMIC ACTIVITY UNDER DIGITAL TRANSFORMATION	151
Boburjon Vafoev	
ENERGETIKA TIZIMIDAGI KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINING TAHLILI.....	157
Matnazar Yusupovich Raximov	
АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ	162
Очилова Хилола Фармоновна	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR	167
Abdullayev Suyun Artikovich	
THE INTERCONNECTION BETWEEN DIGITAL LEARNING PLATFORMS AND THE DIGITAL ECONOMY.....	171
Kuchkarov Takhir Safarovich, Kholmonov Shodiyor Karshiboyevich	
BANK-MOLIYA TIZIMI VA XUSUSIY SEKTORNI RIVOJLANTIRISHDA YANGI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA BANK FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISH IMKONIYATLARI	174
Norov Akmal Ruzimamatovich	
РАЗВИТИЕ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА В РАМКАХ ПЕРСПЕКТИВ ВСТУПЛЕНИЯ ВО ВСЕМИРНУЮ ТОРГОВУЮ ОРГАНИЗАЦИЮ	180
У.А.Юлдашева	
ЗЕЛЕННЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ - ПУТИ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОГО РОСТА В РАМКАХ УСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ	185
Дехканова Наргиза Шарифовна	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ АУДИТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	192
Ходжаева М.Х.	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	199
Akbarova Barno Shuxratovna	
SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH THROUGH TOURISM UNDER THE GREEN ECONOMY FRAMEWORK	204
Jumayev Akbar Mahmudovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	210
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARIDA KORPORATIV MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OPTIMALLASHTIRISH	216
Matrizayeva Dilaram Yusupbayevna	
UZBEKISTAN AT THE CROSSROADS OF HISTORY AND GREEN INNOVATION: FROM THE GREAT SILK ROAD TO A SUSTAINABLE FUTURE	220
Avalova Gulshod Murodullayevna	

ГЛАВНЫЕ ВЕКТОРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	226
Абдуллаева М.К.	
ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN THE INDUSTRIAL CLUSTERS SYSTEM IN UZBEKISTAN: MODERN TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.....	233
Kholikova Rukhsora Sanjarovna	
HUDUDDAGI KICHIK BIZNESNING SAMARALI TARKIBIY TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA MUTASSADI TASHKILOTLARNING O'ZARO UYG'UN HARAKATINI TASHKIL ETISH.....	239
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
BUSINESS ANALYTICS IN HISTORICAL PERSPECTIVE: LESSONS FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE DIGITAL AGE	246
Burhanova Sabo Tulanovna	
"COST ENGINEERING"NING NAZARIY ASOSLARI VA UNI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI.....	252
Zayniddinova Umida Djalalovna	
FEATURES AND WAYS OF FURTHER DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY.....	256
Kobilov Alisher, Majidova Irodahon	
ПИЩЕВАЯ ИНДУСТРИЯ УЗБЕКИСТАНА: АГРАРНЫЙ ИМПУЛЬС, ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ И ЦЕНОВАЯ КОНЪЮНКТУРА.....	263
Юлдашев Голибжон Тургунович, Элдорбеков Гофурбек Искандарбек угли	
INCOME INEQUALITY AND MACROECONOMIC DETERMINANTS IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	273
Muhammad Eid Balbaa, Marina Sagatovna Abdurashidova	
РЫНОК ТРУДА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	276
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
EKOLOGIK QO'RIQXONALARDA MONITORING JARAYONLARINING IQTISODIY VA TASHKILIY AHAMIYATI	282
Homidov Hamdam Hasan o'g'li	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	288
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
SUSTAINABLE TOURISM AND BIODIVERSITY PROTECTION: CASE OF UZBEKISTAN WITHIN THE UNESCO WORLD HERITAGE FRAMEWORK.....	294
Yuldasheva Dilnoza Ulugbekovna	
ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ НЕЙРОМАРКЕТИНГА НА МАРКЕТПЛЕЙСАХ (WILDBERRIES, UZUM MARKET, ЯНДЕКС МАРКЕТ)	300
Юлдашев Жамшид Абрарович	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК СТИМУЛ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА.....	309
Шаюсупова Наргиза Тургуновна	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHI O'ZBEKISTONNING XALQARO SAVDOSIGA VA IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TAHDID SIFATIDA.....	315
Mamatov Mamajan Ahmadjonovich	
SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA INNOVATSION SUG'URTA MAHSULOTLARINI JORIY QILISH MASALALARI	321
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT BOZORIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI BARQAROR ISTE'MOLNI RAG'BATLANTIRISH	333
Eshmatov Sanjar Azimqulovich	
ИННОВАЦИОННЫЕ ЗЕЛЁНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНАЯ ПРАКТИКА	337
Назарова Ра'но Рустамовна, Мусаева Гавхар Ахматжон кизи	
YASHIL IQTISODIYOTDA MEHNAT BOZORI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	343
Homidjonov Fozilxon Umarxon o'g'li, Haydarov Kamoliddin Baratovich	

GREEN INVESTMENT: PATHWAYS TOWARD A SUSTAINABLE FUTURE.....	348
Odilova Sitara Sayfitdin kizi	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	351
Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA'SIRI	356
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
ELEKTR SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	361
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
УЧЕТ ЗАТРАТ И МЕТОДЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ	368
Махкамова Саида Гайратовна	
MILLIY HISOBLAR TIZIMIDA INTELLEKTUAL MULK MAHSULOTLARINI MAKROIQTISODIY DARAJADA HISOBGA OLISHNING METODOLOGIK ASOSI.....	375
Sunnatov Muxtor Ne'matovich	
RENEWABLE ENERGY AND MACROECONOMIC STABILITY IN CENTRAL ASIA: PATHWAYS WITHIN THE GREEN ECONOMY	382
Khabibullo Abdullaev	
JAHON SUG'URTA AMALIYOTI ASOSIDA O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORIDA YANGI RIVOJLANISH YO'NALISHLARI.....	387
Abdimovminova Saodat Taxirjonovna	
INTEGRATING DATA SCIENCE INTO GREEN FINANCING AND ECO-INNOVATIONS: ACHIEVING THE GOALS OF UZBEKISTAN-2030	397
Norboev Odil Abraevich, Kungratov Ilmurod Kuzibay ugli	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI DIVERSIFIKATSIYALASH AMALIYOTI VA ISTIQBOLLARI	404
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
СОЗДАНИЕ ЗЕЛЕННОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОРИДОРА В ЕВРОПУ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ АЗЕРБАЙДЖАНА, КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА.....	411
Лала Гамидова Адиль, Арзуман Гусейнов Айдын	
MAHALLA TIZIMIDA AHOLINI OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARIGA BO'LGAN ISTE'MOL TALABLARI MODEL.....	419
S. Qulmatova	
AHOLI ICHKI MIGRATSIYASINING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRINI STATISTIK O'RGANISH	427
Mirolimov Mirislom Mirshokir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	434
Jumaniyozova Mukaddas Yuldashevna	
ЗЕЛЁНЫЕ ФИНАНСЫ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	438
Фаттахова Муниса	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASI FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN MUVOFIQLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	444
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
MARKETING TADQIQOTLARI ASOSIDA MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH	452
Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li	
СПОСОБЫ УПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫМИ УЧРЕЖДЕНИЯМИ В ЦЕЛЯХ ПЕРЕХОДА НА РАЗРАБОТКУ ЗЕЛЕННЫХ ИННОВАЦИЙ	459
Юдаков Александр Андреевич	
O'ZBEKISTONNI JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISHINING OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI	466
Axmedova N.A.	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KLASTERLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMI	471
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li	
DEVELOPMENT SCENARIOS OF UZBEKISTAN'S ACTIVE LABOR FORCE UNTIL 2030 AND THEIR ECONOMIC IMPLICATIONS	476
Ganiev Bakhtiyor Zulfikor ugli, Rakhmonov Bekzod Sharibjon ugli	
РАЗВИТИЕ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ФАКТОР СТИМУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	481
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
YASHIL ENERGETIKA VA UNING IQTISODIY TARAQQIYOTDAGI O'RNI	488
Babadjanova Malika Ruzimova	
BENCHMARKING IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY: STRATEGIES FOR SUSTAINABLE COMPETITIVENESS	492
Abdurashidova Nigora	
УЗБЕКИСТАН СТРЕМИТСЯ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ, ВНЕДРЯЯ ПРИНЦИПЫ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ	498
Сагдуллаева Гулнора Ботыровна	
O'ZBEKISTONDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KOMPANIYALARNING GLOBAL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI	502
Sharipov Ixtiyor Baxtiyorovich	
ZAIF BANDLIK DAN UNUMLI BANDLIK SARI TRANSFORMATSIYA: O'ZINI O'ZI BAND QILISH	507
Qurbonov Samandar Pulatovich	
ВОЗООБНОВЛЯЕМАЯ ЭНЕРГИЯ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕКУЩИЕ ТЕНДЕНЦИИ И БУДУЩЕЕ РАЗВИТИЕ	514
Меҳрибан Самедова Тофик	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIRI	521
Zafar Alisherovich Mamadiev, Nodira Isametdinovna Xasanxonova	
SAVDO KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA INTEGRATSIYA QILISH MEKANIZMLARI	526
Ablazov Lazizbek Abdiquosimovich	
TIJORAT BANKLARINING TRANSFORMATSIYASI JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH	530
Ziyadullaev Z.	
TO'LOV TIZIMI KONSEPTUAL MODELINING SHAKLLANISH TAMOIYILLARI	537
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
STAFF PERFORMANCE EVALUATION BASED ON KPI SYSTEM INDICATORS	546
Rakhmatullaeva Shakhnoza Khamidovna, Sadriddinova Sevinchkhon	
SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY IN THE CONTEXT OF GLOBAL ECONOMIC TRENDS	555
Svetlana Yurievna Shatokhina	
MILLIY TARBIYA OMILLARI VA MILLIY MADANIY YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA O'QUV TASHABBUSKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-AMALIY ASOSLARI	560
Azimova Nilufar Nuriddinovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI TA'MINLASHDA BANK RESURLARINING ROLI	567
Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi	
O'QUV DASTURINI INTEGRATSIYALASH VA YASHIL KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH: AKADEMIK VA SANOAT O'RTASIDAGI TAFOVUTNI YOPIISH	572
Qo'ziqulova Dilfuzaxon Maxammatisaqovna	
DIGITAL TRANSFORMATION AND DIGITAL PLATFORMS AS A KEY FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES	580
Rizayeva Nilufar Oblakulovna	

IQTISODIY OLIY TA'LIMDA STRATEGIK INNOVATSIYALAR: YASHIL KO'NIKMALARNI MILLIY VA GLOBAL BARQARORLIK MAQSADLARI BILAN MUVOFIQLASHTIRISH	585
Xasanova Zarina Maxamadaliyeva	
MARKAZIY OSIYODA YASHIL IQTISODIYOT: BARQAROR RIVOJLANISH YO'LIDAGI TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	594
Aminov Shovkat O'ktam o'g'li	
ПЕСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	598
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ И СНИЖЕНИЕ РИСКОВ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ НА ОСНОВЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ТРАНЗАКЦИЙ В ФИНАНСОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ СИММЕТРИЧНЫХ КРИПТОСИСТЕМ.....	605
Рахимбердиев Қ.Б.	
ИНТЕГРАЦИЯ ФИНАНСОВЫХ И СТРАХОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	612
Ш.Ф.Кобилжонова	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАПИТАЛА ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ	618
Д.А.Юлдашева	
РОЛЬ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И СТРАХОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В СТИМУЛИРОВАНИИ РАЗВИТИЯ ЧАСТНОГО СЕКТОРА	624
Г.Т.Ахмедова	
SUG'URTA BOZORI FAOLIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TRANSFORMATSIYALASH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	630
Saidov Farrux Faxriddinovich	
OPPORTUNITIES TO ENSURE SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE ENERGY SECTOR THROUGH THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY.....	635
Ulashov Aliboy Rashid ugli, Istamova Nasiba Narzillo kizi	
INKLYUZIV OLIY TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASH JARAYONINI TASHKILLASHTIRISH	641
Akbarova Kamola Abdugabbor qizi	
YOUTH-DRIVEN PATHWAYS TO GREEN EMPLOYMENT: A THEORETICAL EXAMINATION OF INCLUSIVE ECONOMIC STRATEGIES	646
Suvpulatov Ozodjon Alijon ugli	
KICHIK BIZNES INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALAR VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI	651
Botirova Xulkar Olimjonovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH KLASSTERLARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR.....	655
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi	
BIOTECHNOLOGICAL SOLUTIONS IN URBAN PLANNING: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS OF "LIQUID TREES"	660
Nosirkulov Asadjon Ahmadjon ugli	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARINING O'RNI.....	663
Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna	
KREDIT PORTFELIDA MUAMMOLI KREDITLAR ULUSHINI KAMAYTIRISH YO'LLARI	668
Salixova G.J	
O'ZBEKISTONDA KANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	672
Boboyorova Maftuna Xaqqul qizi, Boboyorov Islombek Xaqqul o'g'li	
OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	675
Xusniddinov Yorqinjon Muhiddin o'g'li	

MODA SANOATIDA CRM TIZIMLARINI ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARI BILAN UYG'UNLASHTIRISHDAGI TO'SIQLAR	679
Xalilova Nafisa Komilovna	
ENHANCING FOREIGN ECONOMIC RELATIONS AS A DRIVING FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	683
Khaitova Feruza Bahrom kizi	
MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA XORIJIY INVESTITSİYALARINING QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIGA TA'SIRI	687
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
BUXORO VILOYATIDA HUNARMANDCHILIK FAOLIYATINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR.....	693
Ravshanova Gulchexra Ravshanovna	
SANOATNI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARI TURLARI VA OLIMLARNING YONDASHUVLARI	698
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	703
Norova Nozima Nabiyeвна	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA REAL SEKTORNI KREDITLASH MEXANIZMLARINI SAMARALI JORIY ETISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJIGA TA'SIRI.....	709
Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li	
MOLIYA TIZIMIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	715
Rizaev Mirmahmud Xotamjanovich	
YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	721
Charos G'ayratova	
ИННОВАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО КАПИТАЛА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ.....	727
Г.А.Хайитбаева	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA TIJORAT BANKLAR TOMONIDAN TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KREDITLASH.....	734
Tajiddinov Jamshiddin Shamsutdinovich	
IQTISODIYOTNING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR TA'SIRINI BAHOLASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	738
Shodiboyeva Dilzoda Farhodjon qizi	
MOLIYA TIZIMI BARQARORLIGI VA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING AHAMIYATI.....	743
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: AN ECONOMETRIC ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CARBON EMISSIONS AND ECONOMIC DEVELOPMENT.....	748
Shakhriddinova Sitara Tolibjon kizi	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSİYA LOYIHALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ESG TAMOYILLARINING ROLI	760
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA YETKAZIB BERISH STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	769
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich	
YASHIL IQTISODIYOT KONTEKSTIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI MUSTAHKAMLASH: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	776
Isroilov Islomiddin Kamoliddin o'g'li	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SPORT TASHKILOTLARINING YANGI BIZNES MODELLARINI ISHLAB CHIQISH	782
G'ulomov Musirmon	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTISIYALARNI JALB ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	786
Sharipova Shahnoza Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTISIYA MUHITIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA INVESTISIYALARNING IQTISODIYOTGA JALB ETILISH HOLATI TAHLILI	795
Karimova Qunduz Atanazarovna	
O'ZBEKISTON TURISTIK XIZMATLAR BOZORIDA BANDLIK TRANSFORMATSIYASINI VA UNI TARTIBGA SOLISH HOLATINI TAHLIL QILISH	804
To'xtayeva Xurshida Farxodovna	
INVESTITSIYA LOYIHALARIGA TA'SIR QILUVCHI INVESTITSIYA RISKLARINI BAHOLASH	811
Zohidova Ruxsora Komiljon qizi	
ТИПЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ РАЗВЕДОК: ОСНОВНЫЕ РАЗЛИЧИЯ, ФОРМЫ И МЕТОДЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	817
Эсанов Шохрух Отабекович	
FACE RECOGNITION PROGRAM IN PYTHON	823
Khurramova Maftunakhon Zhurabekovna, Khurramov Azizjon Bakhodir ugli	
FORMATION OF ACCOUNTING POLICY FOR INTANGIBLE ASSETS	827
Farxod T. Abduvaxidov, Ramazon A. Abdurakhmanov	
O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	834
Raximov Eshmurod Normuradovich	
EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	838
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
TURIZM KLASSTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	841
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi Farxodova Shohnoza Umidbek qizi	
O'ZBEKISTON HAVO TRANSPORTI TIZIMINING JAHON IQTISODIYOTIDAGI O'RNINI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	850
Azimova Moxinur Nozimovna	

ZAIF BANDLIKDAN UNUMLI BANDLIK SARI TRANSFORMATSIYA: O'ZINI O'ZI BAND QILISH

Qurbonov Samandar Pulatovich

TDIU Mehnat iqtisodiyoti kafedrası dotsenti,
Mehnat bozori tadqiqotlari insitiuti doktoranti PhD,
Email: s.kurbonov@tsue.uz

Annotatsiya: Maqolada zaif bandlikning mazmun-mohiyati, uning mehnat bozori va aholi turmush darajasiga ta'siri tahlil etilgan bo'lib, asosiy xususiyatlari – rasmiy shartnoma yo'qligi, ijtimoiy himoyadan chetda qolish va mehnat huquqlarining cheklanganligi qayd etilgan. O'zbekistonda o'zini o'zi band qilganlar soni tez o'smoqda va ular zaif toifaning asosiy qismini tashkil etadi. Urbanizatsiya hamda xalqaro tajribalar bu ko'rsatkichni qisqartirishda muhim omil sifatida ko'rsatilgan. Mualliflar unumli bandlikka o'tish uchun kasbiy qayta tayyorlash, ijtimoiy himoya mexanizmlarini kuchaytirish, norasmiy sektorni rasmiylashtirish va raqamli platformalardan foydalanish orqali aholi farovonligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar bergan.

Kalit so'zlar: zaif bandlik, unumli bandlik, o'zini o'zi band qilish, norasmiy sektor, ijtimoiy himoya, kambag'allik, inson kapitali.

Abstract: The article analyzes the essence and nature of vulnerable employment, as well as its impact on the labor market and the living standards of the population. Its main characteristics are highlighted – the absence of a formal labor contract, exclusion from the social protection system, and restrictions on labor rights. In Uzbekistan, the number of self-employed is rapidly increasing, and they constitute the main share of the vulnerable category. Urbanization and international experience are presented as important factors in reducing this indicator. The authors provide practical recommendations for transitioning to productive employment through professional retraining, strengthening social protection mechanisms, formalizing the informal sector, and utilizing digital platforms to improve the welfare of the population.

Key words: vulnerable employment, productive employment, self-employment, informal sector, social protection, poverty, human capital.

Аннотация: В статье проанализированы сущность и содержание уязвимой занятости, а также её влияние на рынок труда и уровень жизни населения. Отмечены её основные характеристики – отсутствие официального трудового договора, исключённость из системы социальной защиты и ограниченность трудовых прав. В Узбекистане число самозанятых быстро растёт, и они составляют основную часть уязвимой категории. Урбанизация и международный опыт рассматриваются как важные факторы сокращения данного показателя. Авторы предлагают практические рекомендации по переходу к продуктивной занятости за счёт профессиональной переподготовки, усиления механизмов социальной защиты, легализации неформального сектора и использования цифровых платформ для повышения благосостояния населения.

Ключевые слова: уязвимая занятость, продуктивная занятость, самозанятость, неформальный сектор, социальная защита, бедность, человеческий капитал.

KIRISH

Zaif bandlik — bu mehnat bozorida eng xavfli va beqaror ish shakllarini qamrab oluvchi ko'rsatkich hisoblanadi. Xalqaro Mehnat Tashkiloti ta'rifiga ko'ra, zaif bandlik deganda asosan o'zini o'zi band qilganlar va oilaviy yordamchi ishchilar tushuniladi. Bu toifalarning umumiy jihati — ularning mehnat faoliyati barqaror huquqiy va ijtimoiy kafolatlar bilan ta'minlanmagan bo'ladi.

XMT izohlashicha, zaif bandlik subyektlariga quyidagi tashhisni qo'ygan: (1) rasmiy mehnat shartnomasiga ega emas; (2) ijtimoiy sug'urta va pensiya tizimi bilan to'liq qamrab olinmagan; (3) mehnat sharoitlari va ish vaqti ustidan yetarli nazorat yo'q; (4) ishdan bo'shatilganda yoki kasallanganda himoyasiz holda qoladi.

Shuning uchun zaif bandlik ko'rsatkichi mehnat bozorida barqarorlik darajasini va ijtimoiy himoyaning samaradorligini baholashda muhim indikator sifatida qo'llaniladi. Bu ko'rsatkich qanchalik yuqori bo'lsa, mamlakatda kambag'allik, tengsizlik va norasmiy sektorda ishlash xavfi shunchalik kuchli bo'ladi.

Zero, "O'zbekiston-2030" strategiyasida 28-maqсад aynan aholini daromadli mehnat bilan band qilish, ijtimoiy sug'urta tizimini takomillashtirish belgilangan bo'lib, unda mehnatga layoqatli aholini, shu jumladan yoshlar va nogironligi bo'lgan shaxslarni barqaror va samarali bandligini ta'minlash orqali ishsizlik darajasini 7,0%gacha tushirish asosiy vazifalardan biri sifatida qayd etilgan¹.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"ga Farmoni, 11.09.2023 yildagi PF-158-son.

Ma'lumki, mehnat bozorida zaif bandlik muammosi juda dolzarb hisoblanadi. Mamlakatda mehnatga layoqatli aholining asosiy qismi mehnat faoliyati bilan shug'ullansa-da, ularning bir qismi rasmiy mehnat shartnomasi va ijtimoiy kafolatlardan holi holda ishlaydi. Xususan, qishloq xo'jaligida, kichik xizmat ko'rsatish sohalarida, qurilishda va bozorlarda mehnat qilayotgan ishchilar ko'pincha norasmiy tarzda faoliyat yuritishadi. Bu esa ularning mehnat huquqlari va ijtimoiy himoya tizimi bilan qamrab olinishiga salbiy ta'sir qiladi.

Respublikada “o'zini o'zi band qilganlar” soni tez sur'atlar bilan o'smoqda. 2023 yil ma'lumotlariga ko'ra, mehnat bozorida o'zini o'zi bandlar ulushi qariyb 50,0% atrofida tashkil etgan. Bu toifa mehnat bozorida eng ko'p zaif bandlikka duchor bo'ladi, chunki ularning ish faoliyati ko'pincha rasmiy hisobga olinmaydi, ijtimoiy sug'urtaga majburiy tartibda qo'shilmaydi va ish kafolatlari kam.

Bundan tashqari, aholining ma'lum qismini tashkil etuvchi yoshlar va ayollar ko'p hollarda rasmiy ish o'rinlariga kirishda qiyinchiliklarga duch keladi. Natijada ular norasmiy sektordagi vaqtinchalik va beqaror ishlarni tanlashga majbur bo'ladi. Bu esa ish bilan ta'minlangan bo'lsa-da, kambag'allikdan chiqib ketish imkonini bermaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zaif bandlik — o'zini o'zi band qilganlar va oilaviy yordamchi ishchilar yig'indisi bo'lib, ularning rasmiy mehnat shartnomasiga ega bo'lish ehtimoli past. Shu sababli, munosib mehnat sharoitlari, ijtimoiy himoya va kasaba uyushmalari orqali huquqlarni himoya qilish imkoniyati cheklangan. Bu turdagi bandlik kam daromad, past samaradorlik va og'ir mehnat sharoitlari bilan tavsiflanib, ishchi-xodimlarning asosiy huquqlari salbiy ta'sir qiladi.

Zaif bandlik Milliy taraqqiyot maqsadlari doirasida ishlab chiqilgan to'rtta asosiy ko'rsatkichdan biri sifatida qo'llanilgan bo'lib, u “barcha uchun to'laqonli va unumli bandlik hamda munosib mehnatni ta'minlash, jumladan ayollar va yoshlar uchun ham” yo'nalishidagi taraqqiyotni baholash va monitoring qilish uchun xizmat qilgan.

XMTning ta'rifi mehnat bilan bandlik maqomiga asoslanadi va o'zini o'zi band qilganlar hamda oilaviy yordamchi ishchilar toifasini zaif bandlikka kiritadi [2].

XMT hisobotlarida ish bilan zaif bandlar, odatda, rasmiy mehnat shartnomalariga ega bo'lmagan, imtiyozlar yoki ijtimoiy himoya dasturlaridan foydalana olmaydigan va iqtisodiy sikllar ta'siriga ko'proq duch keladigan shaxslar sifatida gavdalanadi [3].

T.Gindling va D.Newhouse ishchi xususiyatlari bandlik holatiga qarab qanday farq qilishini tahlil qilgandan so'ng, u qishloq xo'jaligidan tashqari o'zini o'zi band qilgan ishchilarni “muvaqqiyatli” yoki “muvaqqiyatsiz” tadbirkorlar sifatida tasniflashdi. Bu tasnif ikki xil muvaqqiyat mezoniga asoslandi: ishchi ish beruvchimi yoki yo'qmi hamda ishchi kambag'al bo'lmagan xonadonda yashaydimi yoki yo'qmi? Bunda ish o'rinlari aniq ierarxiyaga ega ekanligi aniqlangan bo'lib, xonadon daromadi va ishchi ta'lim darajasi eng yuqori bo'lganlar ish beruvchilar, undan keyin yollanma ishchilar, qishloq xo'jaligidan tashqari o'z hisobidan ishlovchilar, qishloq xo'jaligidan tashqari haq to'lanmaydigan oila a'zolari va nihoyat qishloq xo'jaligi ishchilari egallagan. Shuningdek, o'zini o'zi band qilganlarning sezilarli qismi kambag'al bo'lmagan xonadonlarda yashashi aniqlangan. Bu esa ularning daromadlari ko'pincha xonadonning qo'shimcha daromad manbai ekanini ko'rsatgan [4].

M. Chen, X.Huang, J.Cheng, Z.Tang, G.Huang tadqiqotlarida urbanizatsiya va zaif bandlikning makon-yo'nalishli evolyusiyasi hamda ma'lumotlar korrelyatsiyasi miqdoriy tahlil qilishgan va urbanizatsiyaning zaif bandlikdagi rolini aniqlash maqsadida 1991–2019 yillar davomidagi 163 ta davlatning tarixiy ma'lumotlari asosida nazariy gipoteza sinovdan o'tkazishgan. Tadqiqot natijalari urbanizatsiya darajasi bilan zaif bandlik darajasi o'rtasida yuqori korrelyatsiya mavjud va bunga G7 va BRICs davlatlari misol bo'la olgan. Urbanizatsiyaning baholangan ko'rsatkichi manfiy va statistik jihatdan ahamiyatli regressiya koeffitsientini (–0.168) bergan, bu esa urbanizatsiya zaif bandlikka manfiy ta'sir ko'rsatishini anglatadi. Agar urbanizatsiya darajasi 1,0% ga oshsa, zaif bandlik darajasi 0,168% ga kamayishini ko'rsatgan. Bu holat urbanizatsiya tufayli qishloqdan shaharga sektor almashinuvi va mehnat munosabatlaridagi o'zgarishlar bilan izohlanishi aytiladi.

Shuningdek, daromad guruhlari va aholi soniga ko'ra turlicha bo'lgan davlatlar urbanizatsiya o'sishiga turlicha reaksiya bildirgan. Yuqori daromadli davlatlarda zaif bandlik urbanizatsiya o'sishidan ko'proq ta'sirlangan, shuningdek, aholisi ko'p davlatlar ham unga nisbatan sezgirroq bo'lgan. Ushbu natijalar urbanizatsiyaning bandlik va munosib mehnatni rivojlantirishda qanday ahamiyatga egaligini ko'rsatmoqda [5].

S.Yerrabati tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, rivojlanayotgan mamlakatlardagi kambag'allarning katta qismi zaif bandlikni afzal bilishgan. Muqobil daromad manbalari mavjud bo'lmagan sharoitda, kambag'allarga daromad keltiruvchi imkoniyatlarni taqdim etish orqali zaif bandlik ularning uy xo'jaligi daromadiga ta'sir ko'rsatadi va shu yo'l bilan kambag'allikni qisqartiradi [6].

Tadqiqotchi M.Binder o'zini o'zi band qilganlar uchun pastroq farovonlikka olib kelishi mumkin bo'lgan yo'nalish - ya'ni ularning faoliyatiga oid xavotirlarini tahlil qildi. Germaniya panel ma'lumotlari (1984-2020)

Manba: <https://lex.uz/docs/6600413>

asosida ikki tomonlama doimiy ta'sirlar baholovchisi orqali olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, o'zini o'zi band qilish hayotdan qoniqishga umumiy ta'sir ko'rsatmaydi. Tahlil o'zini o'zi band qilish va hayotdan qoniqish o'rtasidagi munosabatni asosan moliyaviy holat haqidagi xavotirlar orqali izohlagan. O'zini o'zi band qilganlar moliyaviy holati haqida ko'proq xavotirlana boshlagan sari, ularning hayotdan qoniqishi pasayishi ko'rsatilgan. Faqatgina moliyaviy holat haqida umuman xavotirlanmagan taqdirdagina o'zini o'zi band qilish hayotdan qoniqishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlangan [7].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda bir qator onlayn ma'lumotlar bazalaridagi ilmiy manbalarda o'z aksini topgan zaif bandlik va uning o'ziga xos xususiyatlariiga taaluqli empirik va konseptual tadqiqotlar o'rganildi va ulardagi ilmiy yondoshuvlar tizimlashtirildi. Shuningdek, tadqiqot ishida tizimli tahlil, analiz va sintez, qiyosiy tahlil, monografik tahlil va guruhlash usullari qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zini o'zi band qilish aholini tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etish va qonuniy mehnat qilish uchun qo'shimcha shart-sharoitlar yaratish maqsadida yaratilgan. Ma'lumki, o'zini o'zi band qilgan shaxs – o'zi uchun ishlaydigan fuqarolar. Ular xodim yollash huquqiga ega emas.

2025-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, O'zbekistonda o'zini o'zi band qilganlar soni sezilarli darajada oshgan. Agar 2024-yil boshida 2,53 mln nafar fuqaro ro'yxatdan o'tgan bo'lsa, bir yil davomida bu ko'rsatkich 4,47 mln. nafarga yetgan. Bu o'sish 76,5% ni tashkil etadi. Bunday yuqori o'sish o'zini o'zi band qilishning mehnat bozorida muhim fenomen sifatida shakllanayotganini va rasmiy sektordan tashqari mehnat faoliyatiga davlatning qonuniy yo'l ochib berganini ko'rsatadi.

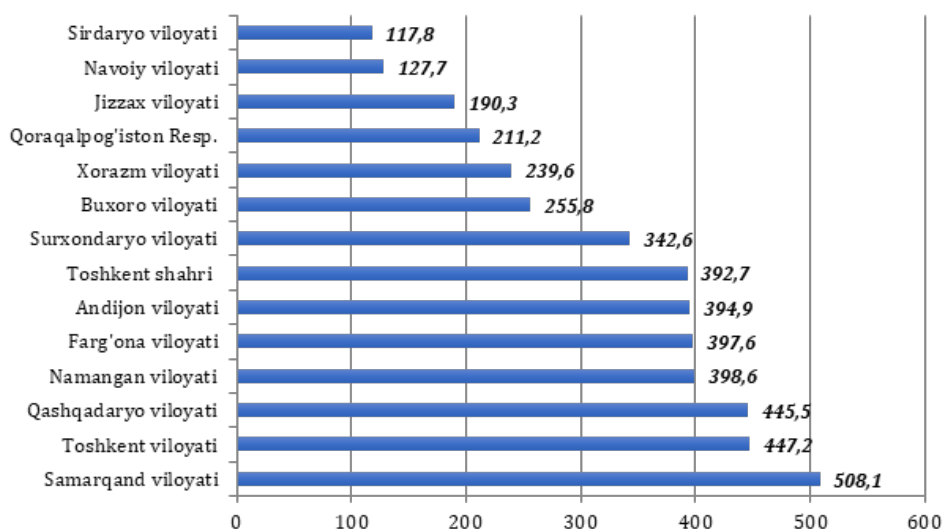
Shuningdek, gender kesimida erkaklar ulushi 58,0%, ayollar esa 42,0% ni tashkil etib, ushbu toifada ayollar ishtiroki ham sezilarli darajada yuqori ekanini namoyon qiladi.

Sohalar kesimida eng yuqori o'sish maishiy xizmatlar sohasida kuzatilgan. 2024-yildagi 936 mingdan 2025-yil boshida 1,91 mln nafarga ortib, 104,3% o'sish qayd etildi. Shuningdek, xalq iste'moli mollari ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish yo'nalishida ham deyarli ikki barobar o'sish (94,6%) qayd etilgan.

O'zini o'zi band qilganlar soni axborot-kommunikatsiya xizmatlarida nisbatan kichik ulushga ega bo'lsa-da, o'sish sur'ati 87,0% bo'lib, zamonaviy raqamli iqtisodiyotda bu sohaning jadal rivojlanayotganini ko'rsatadi. Qishloq xo'jaligi xizmatlari (53,6% o'sish) va sanoat yo'nalishidagi xizmatlar (49,6% o'sish) esa an'anaviy tarmoqlarda ham o'zini o'zi band qilish imkoniyatlari kengayib borayotganini namoyon qilgan.

Soliq qo'mitasi ma'lumotlarga ko'ra, yengil avtotransportda yo'lovchi tashish bilan shug'ullanuvchi 707,3 ming nafar shaxs ro'yxatdan o'tgan, shundan 450,5 ming nafar 2024-yilda qo'shilgan. Bu ko'rsatkich o'zini o'zi band qilganlar umumiy sonining salmoqli qismini tashkil etadi.

Taksi xizmatlarining rivojlanishi shaharlarda transport talabining ortib borayotganini va aholi uchun qo'shimcha ish imkoniyatlari yaratilayotganini ko'rsatadi. Biroq, ushbu sohada mehnat sharoitlari, daromad barqarorligi va ijtimoiy himoya bilan bog'liq muammolar dolzarb bo'lib qolmoqda.

1-rasm. O'zini o'zi band qilgan shaxslar soni dinamikasi, ming kishi (2025-yil 1-yanvar holati)

2025-yil 1-yanvar holatiga ko‘ra, o‘zini o‘zi band qilganlar soni hududlar kesimida bir xil taqsimotga ega emas. Samarqand viloyati (508,1 ming) yetakchi o‘rinni egallasa, undan keyin Toshkent viloyati (447,2 ming) va Qashqadaryo viloyati (442,5 ming) joylashgan. Shundan keyingi o‘rinlarda Namangan (398,6 ming), Farg‘ona (397,8 ming) va Andijon (394,9 ming) viloyatlari turibdi. Bu hududlarda aholi zichligi yuqori, mehnat resurslari ko‘p va xizmat ko‘rsatish sohasi rivojlangan. Shu bilan birga, ayrim hududlarda ko‘rsatkichlar ancha past: Sirdaryo (117,8 ming), Navoiy (127,7 ming) va Jizzax (190,3 ming) viloyatlarida o‘zini o‘zi band qilganlar soni nisbatan kam. Bu hududlarda iqtisodiy imkoniyatlar va aholi soni pastligi bilan izohlanishi mumkin.

Mamlakat mehnat bozoridagi ikkita asosiy holatdan norasmiy bandlik yuzaga keladi.

Birinchidan, rasmiy mehnat bozorida mehnat daromadlariga belgilangan turli ko‘rinishdagi soliq stavkalari xodimlar mehnat daromadiga ta‘sirining sezilarli darajada ortib borishi natijasida vujudga keladigan mehnat faoliyatidagi samarasizligi bunga asosiy sabab qilib ko‘rsatiladi.

Ushbu masala yechimi ma‘lum bir kasb yoki lavozim uchun shaxsning norasmiy sektordagi mehnat daromadi xuddi shu kasb yoki lavozim uchun rasmiy sektordagi mehnat daromadidan yuqori bo‘lishini ta‘minlashga asoslanadi. Aks holda, mehnat daromadidan va ijtimoiy soliqlar to‘lashdan qochish mexanizmi faollashadi.

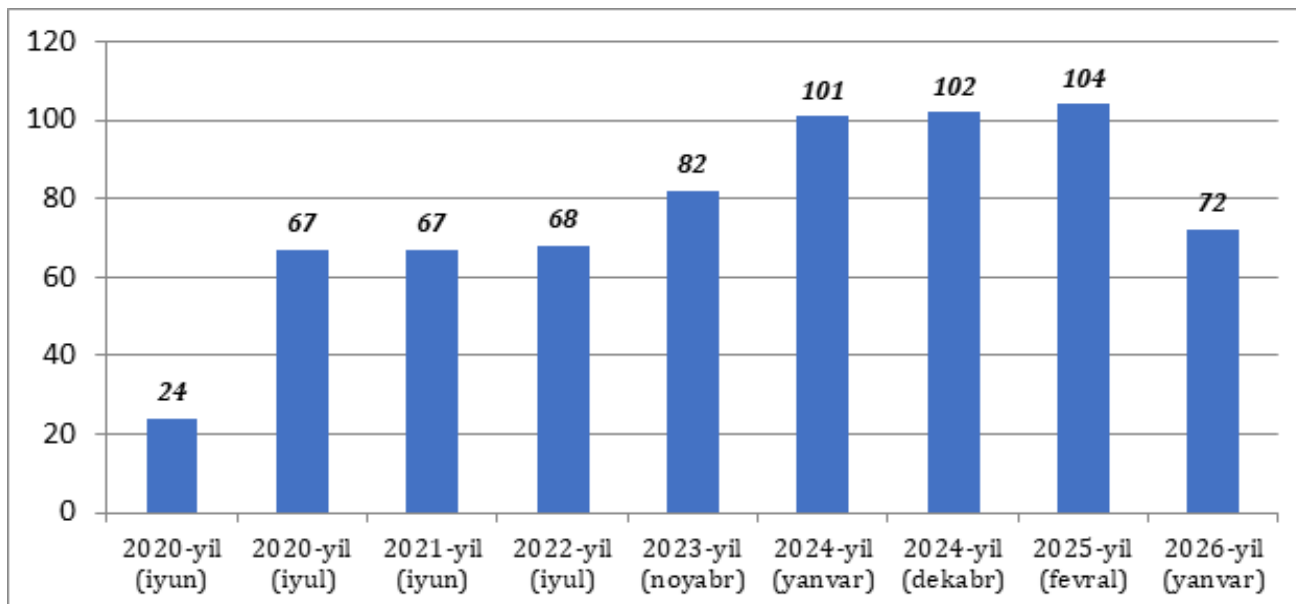
Ikkinchidan esa, rasmiy ish joylarining tanqisligi yoki ularda taklif etilayotgan ish haqi miqdorining belgilangan mehnatga haq to‘lashning eng kam miqdoridan sezilarli farq qilmasligi ishlashni istaganlarning rasmiy mehnat bozoridan tashqarida daromad olish imkoniyatlarini izlashga olib keladi. Bu mehnat bozorida keskinlikni keltirib chiqarishi mumkin.

Ushbu masala yechimi esa, yangi ish o‘rinlarini yaratish, kasbga o‘qitish, malaka oshirish va qayta tayyorlov tizimini faollashtirish hamda tashqi mehnat migratsiyasini rag‘batlantirishga asoslanadi.

Yuqoridagi mehnat bozorining ikki asosiy masalasini yechimi sifatida yangi strategiya – o‘zini o‘zi band qilishni tartibga solish va rag‘batlantirish muhim ahamiyat kasb etib kelmoqda.

Ma‘lumki, 2020-yil 1-iyulgacha o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar shug‘ullanishi mumkin bo‘lgan faoliyat turlari 24 tani tashkil etdi va ush faoliyat turi bilan shug‘ullanayotgan shaxslar amaldagi bazaviy hisoblash miqdorining 4,5 barobar miqdorida ijtimoiy soliq to‘landi.

2020-yil 1-iyuldan o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar shug‘ullanishi mumkin bo‘lgan faoliyat turlariga 43 ta faoliyat qo‘shildi va ular soni 67 tani tashkil etdi. Shu bilan birga amaldagi Bazaviy hisoblash miqdorining 50%i miqdorida ijtimoiy soliq to‘lash joriy etildi. Ijtimoiy soliq miqdori qariyb 10 barobarga kamaytirildi.

2-rasm. O‘zbekiston Respublikasida o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar shug‘ullanishi mumkin bo‘lgan faoliyat turlari soni (birlik)²

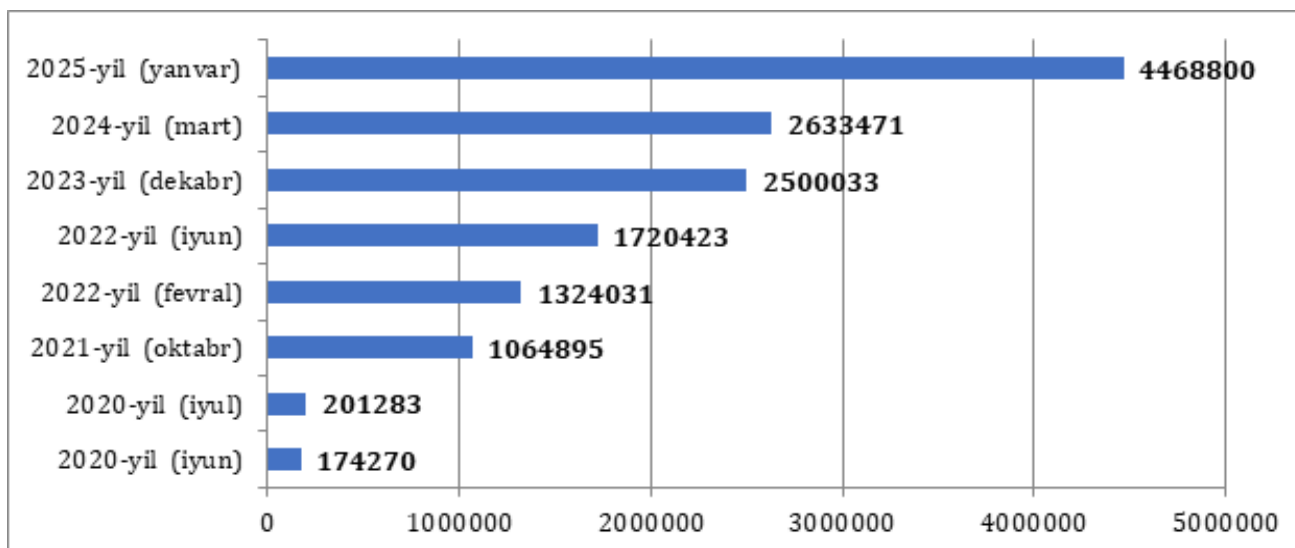
O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 5-maydagi “Sog‘liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlarni izchil davom ettirish va tibbiyot xodimlarining salohiyatini oshirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratish to‘g‘risida”gi PF-6221-sonli farmoni asosida 2021-yil 1-iyuldan boshlab hamshiralik ishi (ro‘yxatdagi 68-faoliyat turi) o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar shug‘ullanishi mumkin bo‘lgan faoliyat (ishlar, xizmatlar) turlari ro‘yxatiga kiritildi. Bunda to‘lanadigan ijtimoiy soliq 373650 so‘m etib belgilangan edi (2-rasm).

2 Rasmiy ma‘lumotlar asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

2022-yilning 1-noyabr sanasidan o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar shug‘ullanishi mumkin bo‘lgan faoliyat turlari 10 taga oshib, ular 78 taga yetdi. 2022-yilda o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar shug‘ullanishi mumkin bo‘lgan faoliyat turlari tarkibida o‘zgarishlar bo‘ldi, yangilari qo‘shildi va ular soni 82 taga yetkazildi.

Ma‘lumot o‘rnida shuni ta‘kidlab o‘tish joizki, 2020 — 2023 yillar davomida 2,5 mln.dan ziyod fuqaro (shundan 1,1 mlni ayollar) o‘zini o‘zi band qilgan shaxs sifatida ro‘yxatga olingan. O‘zini o‘zi band qilgan shaxslarning “45,0%i maishiy xizmat ko‘rsatish, 19,0%i qishloq xo‘jaligi, 14,0%i ijtimoiy yo‘nalish, 10,0%i xalq iste‘moli mollari ishlab chiqarish va boshqa sohalarda ro‘yxatga olingan. Jumladan, o‘zini o‘zi band qilgan ayollarning 42 foizi maishiy xizmat ko‘rsatish, 26,0%i ijtimoiy yo‘nalish, 15 foizi qishloq xo‘jaligi, 14,0%i xalq iste‘moli mollari ishlab chiqarish, 2 foizi AKT, 1 foizi sanoat yo‘nalishida ro‘yxatga olingan” [8].

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 10-noyabrdagi “Kichik va o‘rta biznesni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-193-sonli farmoni asosida 19 ta faoliyat turi qo‘shildi va amalda 2024-yil 1-martdan kuchga kirdi.

3-rasm. O‘zbekiston Respublikasida o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar soni dinamikasi (kishi)³

O‘zini o‘zi band qilgan shaxs sifatida mehnat faoliyatini amalga oshirish davri pensiya olish huquqiga ega bo‘lingan paytdan e‘tiboran yoshga doir pensiyani hisoblab chiqarish uchun qabul qilinadigan ish stajiga qo‘shib hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar soni dinamikasi so‘nggi yillarda keskin o‘shish tendensiyasiga ega. 2024-yil 1-mart holatiga ko‘ra, mamlakatda 2633471 kishi o‘zini o‘zi band qilgan. Buni 2023-yil noyabr oyida o‘zini o‘zi band qilishda faoliyat turlari ro‘yxatini kengayishi bilan izohlash mumkin. 2025-yil 1-yanvar holatida o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar soni 4468800 kishini tashkil etgan (3-rasm).

O‘zbekistonda 2025-yil boshida “Aholini daromadli mehnat bilan ta‘minlash” dasturi qabul qilingan edi. Ushbu dastur ijrosi doirasida 2025-yil davomida 5,2 million kishi ish bilan band qilinishi ko‘zda tutilgan [9].

O‘zbekiston Respublikasi hududida “Aholi bandligi to‘g‘risida”gi Qonuni 35-37-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 8-iyundagi PQ-4742-son qarori hamda Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 23-dekabrdagi 806-son qarori o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar faoliyatini tartibga solishnina asosiy huquqiy asoslari hisoblanadi.

Ma‘lumki, o‘zini o‘zi band qilgan shaxs “soliq.uz” mobil ilovasi yoki soliq to‘lovchining shaxsiy kabineti orqali yoxud davlat soliq xizmati organiga shaxsan kelib ro‘yxatdan o‘tish mumkin.

O‘zini o‘zi band qilgan shaxs sifatida ro‘yxatga olish davri, mehnat faoliyati bu davrda o‘zini o‘zi band qilish tartibida amalda bajarilganligi yoki bajarilmaganligidan qat‘i nazar, pensiyani tayinlash uchun mehnat stajiga qo‘shib hisoblanadi.

Mahalliy mehnat organlari o‘zini o‘zi band qilgan shaxslarga imtiyozli mikrokreditlar ajratish uchun tijorat banklariga tavsiyalar beradi [10].

Ma‘lumki, aholini tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb qilish va qonuniy mehnat faoliyati bilan shug‘ullanishga qo‘shimcha shart-sharoit yaratish maqsadida o‘zini o‘zi band qilgan shaxslarga faoliyat turlari kengaytirildi. Faoliyat turlari kengaymoqda, biroq o‘zini o‘zi band qilish faoliyatining barcha turlari zaifligicha qolmasligi, uni unumli bandlikka transformatsiya qilish zarurati yuzaga kelmoqda.

³ Rasmiy ma‘lumotlar asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

Unumli bandlik – bu qonunchilikda taqiqlanmagan, o‘zining ishlab chiqarish va ijodiy mehnatga doir qobiliyatlaridan foydalangan holda o‘zi va qaramog‘idagilar uchun milliy kambag‘allik chegarasidan yuqori darajadagi iste‘mol uchun kafolatli mehnat daromadi keltiradigan faoliyatdir.

Bugungi kunda o‘zini o‘zi band qilgan shaxslarning barchasi mehnat daromadi o‘zi va qaramog‘idagilar uchun milliy kambag‘allik chegarasidan yuqori darajadagi iste‘mol uchun kafolatli mehnat daromadi keltirmoqdamiz?! Buning uchun o‘zini o‘zi band qilish faoliyat turlari mavsumiy, huquqiy, tashkiliy, ma‘muriy, ijtimoiy va iqtisodiy jihatlar bo‘yicha chuqur ilmiy o‘rganilishi, asosli tahlillar va zaif bandlikdan unumli bandlikka o‘tish mexanizmlari joriy etilishi lozim.

XULOSA VA TAVSIYALAR

O‘zini o‘zi band qilish aholi uchun qo‘shimcha ish o‘rinlari yaratish bilan birga, rasmiy ish joyiga kirish imkoniyati cheklangan qatlamlar uchun ijtimoiy muhofaza vositasi hamdir. Bu orqali ayollar, yoshlar va kam ta‘minlangan aholi qatlamlari mehnat bozoriga jalb qilinadi. Biroq, ushbu toifada mehnat shartnomalari, ijtimoiy kafolatlar va kasbiy malaka rivojlanishi yetarli emasligi ularning mehnat huquqlarini to‘liq himoya qilish imkoniyatini cheklab qo‘yadi. Shuning uchun o‘zini o‘zi band qilish tizimini faqat statistik o‘sish nuqtai nazaridan emas, balki uning ijtimoiy samaradorligi va aholining turmush darajasiga ta‘siri orqali baholash muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekistonda norasmiy ish bilan band aholi qatlamini rasmiy bandlikka o‘tkazish, hufiyona tadbirkorlikni shaffof va ochiqlikka olib chiqish islohotlar markazidagi dolzarb vazifalar yechimi izlanayotgan bir paytda, davlat dasturlari va maqsadli strategik yo‘nalishlarda o‘zini o‘zi band qilish mexanizmlari faolligini ta‘minlash ham juda dolzarb masalaga aylanib bormoqda.

Umuman olganda, 2020-2025-yillar davomida o‘zini o‘zi band qilganlar soni keskin o‘sishi iqtisodiyotda muhim tendensiya sifatida namoyon bo‘ldi. Bu bir tomondan aholiga qonuniy ishlash imkoniyatlari yaratilayotganini ko‘rsatsa, ikkinchi tomondan, mehnat bozorida norasmiylikdan rasmiylashtirish jarayonining kuchayganini anglatadi.

Zero, yakka tartibdagi tadbirkorlar va o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar uchun 2030-yil 31-dekabrga qadar maxsus huquqiy rejim joriy etilishi, hamda ularni davlat ro‘yxatidan o‘tkazishdan tortib hisobotni topshirishgacha bo‘lgan barcha asosiy xizmatlarni birlashtiruvchi integratsiyalashgan raqamli platformalar yaratilishi ko‘zda tutilgan [11].

Shu orqali o‘zini o‘zi band qilish nafaqat ishsizlikni kamaytirish, balki aholi farovonligini oshirish va iqtisodiy o‘sishni ta‘minlashning muhim omiliga aylanishi mumkin. Lekin kelgusida ushbu o‘sishni barqaror rivojlanishga aylantirish uchun kasbiy malaka oshirish, ijtimoiy himoya mexanizmlarini kengaytirish va xizmat ko‘rsatish sohaslarida sifat ko‘rsatkichlarini oshirish talab etiladi.

Ayni kunda respublikada 4,5 mln.ga yaqin shaxs o‘zini o‘zi band qilgan bo‘lib, 104 ta faoliyat turi doirasidan ish bilan band. O‘zini o‘zi band qilgan shaxslar bandligini zaiflikdan unumlilik tamoyillariga asoslanishi quyidagilarga bog‘liq:

Birinchidan, zaif bandlik mehnat bozorida yashirin kambag‘allikni kuchaytiradi, shu bois undan unumli bandlikka imkon qadar tezroq o‘tish ijtimoiy barqarorlik uchun muhim hisoblanadi.

Ikkinchidan, unumli bandlik inson kapitaliga investitsiya qilish va mehnat unumdorligini oshirish orqali amalga oshiriladi. Kasbiy qayta tayyorlash va malaka oshirish dasturlari orqali ishchilarni yangi texnologiyalar talab qiladigan sohalarga yo‘naltirish zarur. Shunday ekan, o‘zini o‘zi band qilgan shaxslarning maxsus platformalar orqali faoliyati sohasi bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarini oshirib borishga shart-sharoitlar yaratish lozim.

Uchinchidan, norasmiy bandlikni qisqartirishda nafaqat o‘zini o‘zi band qilganlar, balki oilaviy va yakka tartibdagi tadbirkorlik faoliyatini ham “soya”dan chiqishini rag‘batlantirish choralarini ko‘rish lozim. Bu norasmiy sektorda band shaxslarni rasmiylashtirishni ta‘minlash o‘z navbatida ularni ijtimoiy himoya tizimiga bevosita kirishiga va zaif bandlikni qisqartirishga asos bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida”ga Farmoni, 11.09.2023 yildagi PF-158-son. Manba: <https://lex.uz/ru/docs/6600413>
2. ILO (2010). Global Employment Trends. Geneva: International Labour Office. URL: https://www.ilo.org/empelm/pubs/WCMS_120471/lang-en/index.htm
3. ILO (2013). Guide to the Millennium Development Goals Employment Indicators: Including the Full Decent Work Indicator Set. Geneva: International Labour Office. URL: https://www.ilo.org/employment/Whatwedo/Publications/WCMS_110511/lang-en/index.htm
4. T.Gindling, D.Newhouse. Self-Employment in the Developing World. World Development. Volume 56, April 2014, Pages 313-331. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0305750X13000727>

5. M.Chen, X.Huang, J.Cheng, Z.Tang, G.Huang. Urbanization and vulnerable employment: Empirical evidence from 163 countries in 1991–2019. *Cities*, Volume 135, April 2023, 104208. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264275123000203>
6. S.Yerrabati. Does vulnerable employment alleviate poverty in developing countries? *Economic Modelling*. Volume 116, November 2022, 106043. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999322002802>
7. M.Binder. Entrepreneurial worries: Self-employment and potential loss of well-being // *Journal of Economic Psychology*. Volume 105, December 2024, 102773/. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167487024000813>
8. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining qarori, 10.07.2024 yildagi SQ-949-IV-son. Manba: <https://lex.uz/uz/docs/7048925>
9. M.Оқбоева. Тошкент кўчаларида “soliq” дастури орқали ўзини ўзи банд қилишни сўровчилар пайдо бўлди. URL: <https://www.gazeta.uz/uz/2025/08/18/self-employed/>
10. M.Karimjonov. O‘zini o‘zi band qilish qanday amalga oshiriladi? // «Xabar.uz» axborot-tahliliy portali. URL: <https://www.xabar.uz/mahalliy/ozini-oz-band-qilish-qanday-amalga-oshiriladi>
11. Yakka tartibdagi tadbirkorlar va o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar uchun maxsus huquqiy rejim joriy etiladi. URL: <https://president.uz/oz/lists/view/8375>

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS

23-24

OCTOBER
2030

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

23-24
OCTOBER
2025

3RD CONFERENCE:
MACHINE LEARNING AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE:
A NEW APPROACH TO ECONOMETRIC ANALYSIS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

UZBEKISTAN
STRATEGY
23-24 OCTOBER

- ARTIFICIAL INTELLIGENCE
AND DIGITAL TECHNOLOGIES
- ECONOMETRICS AND
BUSINESS ANALYTICS
- DATA SCIENCE (DATABASES)
- DIGITAL GOVERNMENT
- DIGITAL TRANSFORMATION
- ECONOMIC STATISTICS
- QUANTITATIVE MEASUREMENT
OF THE ECONOMY

2nd CONFERENCE:
BANKING AND
FINANCIAL SYSTEM AND
DIRECTIONS FOR DEVELOPING
THE PRIVATE SECTOR

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda
mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro
iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

СТРАТЕГИЯ
«УЗБЕКИСТАН – 2030»

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda
mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro
iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

strategy2025.tsue.uz

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH
SHAROITIDA BARQAROR IQTISODIY
O'SISHNI TA'MINLASH YO'NALISHLARI

2030

<https://strategy2025.tsue.uz/>

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS ФОРУМ UZBEKISTAN
STRATEGY

ISSN: 2992-8982

Elektron pochta: sq1141983@gmail.com

Telefon: +998 93 124 57 11

Sayt: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Telegram: https://t.me/taraqqiyot_va_talim_uz

ISBN 978-9910-8110-8-1

9 789910 811081

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI